

Vergaderjaar 2022–2023

36 200 VIII

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (VIII) voor het jaar 2023

Nr. 37

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 november 2022

Deze brief bevat de nadere uitwerking van en aanvulling op artikel 15 (Media) uit de Begroting 2023 van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (hierna: OCW). Verder wil ik uw Kamer met deze brief informeren over de stand van het mediabeleid en de plannen voor het komende jaar.

Het belang van vrije media, journalistiek en betrouwbare informatievoorziening blijft onverminderd groot. Afgelopen juni heb ik u mijn hoofdlijnenbrief media¹ gestuurd, waarin dit Kabinet zijn ambities heeft gepresenteerd om een vrije, onafhankelijke en goede mediasector te houden, publiek en commercieel. Begin juli hebben wij met elkaar daarover gesproken. In de hoofdlijnenbrief heb ik beschreven hoe het kabinet de komende jaren wil investeren in de media en welke hoofdtaken het kabinet daarbij voor zichzelf ziet. Voor een aantal onderwerpen was toen nog niet uitgewerkt hoe dat zou gebeuren. In deze brief zal ik daar rond de versterking van (onderzoeks)journalistiek nader op in gaan. Voor wat betreft de versterking van de lokale publieke omroep wordt u separaat geïnformeerd. Rond de nieuwe toelatings- en verantwoordingscriteria voor de landelijke publieke omroep heb ik uw Kamer op 19 september per brief² geïnformeerd over het instellen van het adviescollege dat zal adviseren over toelatings- en verantwoordingscriteria voor de landelijke publieke omroep en een voorstel zal doen voor een nieuwe beoordelings-systematiek voor (toekomstige) landelijke omroepen om de maatschappelijke worteling en kwaliteit van omroepen beter te borgen.

¹ Kamerstuk 32 827, nr. 246.

² Kamerstuk 32 827, nr. 252.

Opzet brief

Het eerste hoofdstuk van deze brief gaat in op de mediabegroting. Vervolgens gaat de brief in op de stand van zaken van de onderwerpen uit de hoofdlijnenbrief. In hoofdstuk 3 komen naast de landelijke publieke omroep, ook NPO Regio en de beleidsdoorlichting Media aan bod. Daarna volgt in hoofdstuk 4 de regionale publieke omroep en de brief wordt afgesloten met een hoofdstuk over overige onderwerpen waaronder NICAM, Mediawijsheid en een stand van zaken beleidsreactie op het rapport «Prominentie in beeld».

Hoofdstuk 1. Mediabegroting

1.1. Inleiding

Dit hoofdstuk bevat de actualisatie van de beschikbare middelen en de voorgenomen uitgaven op de Mediabegroting ten opzichte van artikel 15 van de OCW-begroting 2023³. De oorzaak hiervoor is de jaarlijkse actualisatie van de verwachte Ster-inkomsten die de Ster na het verschijnen van de Ontwerpbegroting afgeeft. Ook wordt de verwachte stand van de Algemene Mediareserve (hierna: AMr) toegelicht, die wordt bepaald door het saldo van de beschikbare middelen en de voorgenomen uitgaven.

1.2. Toelichting beschikbare middelen

Artikel 15 van de OCW-begroting gaat over de uitgaven, verplichtingen en ontvangsten op de mediabegroting. De mediabegroting wordt gevoed met OCW-middelen en de ontvangsten vanuit de Ster-reclames op de aanbodkanalen van de landelijke publieke omroep (hierna: Ster-inkomsten).⁴

Tabel 1 maakt de aansluiting inzichtelijk tussen de middelen voor de Mediabegroting zoals gepresenteerd in de Ontwerpbegroting 2023 en het totaal beschikbare budget op de Mediabegroting voor 2023, aangepast met de geactualiseerde raming van de Ster-inkomsten. Voor het begrotingsjaar 2023 is hiermee een totaalbedrag van € 1.168,5 miljoen beschikbaar voor de bekostiging van het mediabeleid.

Tabel 1: Inkomsten van de Mediabegroting en aansluiting met de Rijksbegroting

Bedragen in € 1.000	2023
Totaal beschikbaar budget artikel 15 (Media) van de ontwerpbegroting 2023	1.128.228
Actualisatie raming Ster-inkomsten	40.280
Totaal beschikbaar budget Mediabegroting 2023	1.168.508
OCW-middelen	993.993
Ster-inkomsten	174.515

Raming van de Ster-inkomsten voor de jaren 2022 en 2023

Ramingen van de verwachte Ster-inkomsten zijn gebaseerd op twee parameters, namelijk de verwachte omvang van de markt voor spotzendtijd en het verwachte aandeel van de Ster daarin. Dit laatste

³ Zie: Kamerstuk 36 200 VIII, nr. 2; 3.11 Artikel 15. Media.

⁴ Het gaat hier om de afdrachten Ster-inkomsten. Afdracht is bepaald als omzet Ster minus de kosten van de Ster.

wordt onder andere bepaald door het zogenoemde kijktijdaandeel van de publieke omroep.

Voor de erkenningperiode 2022–2026 van de NPO heeft de Ster op verzoek van OCW op 18 maart 2021 een meerjarenraming opgesteld van de jaarlijks verwachte Ster-inkomsten. Hierin is ook de afgesproken afbouw van de reclame in deze periode verwerkt. Op deze raming is het minimumbudget voor de landelijke publieke omroep gebaseerd. Deze meerjarenraming is ook verwerkt in de Ontwerpbegroting 2022.

Omdat de Ster-inkomsten moeilijk ver vooruit zijn te voorspellen geeft de Ster op basis van de Mediawet jaarlijks vóór 15 september een actualisatie van de raming van de afdracht van de Ster-inkomsten voor het lopende en het aankomende jaar. Uit de actualisatie van afgelopen september blijkt dat de verwachte afdracht hoger is dan eerder geraamd. Voor zowel 2022 als 2023 is het verschil € 40 miljoen. Dit verschil wordt grotendeels verklaard door een grotere verwachte omvang en gestegen prijzen in de markt voor televisiereclames. Hogere Ster-inkomsten waar geen extra uitgaven tegenover staan vloeien in de AMr, zoals zichtbaar is in de tabellen van deze brief over de AMr.

1.3. Uitgaven

Ten opzichte van de voorgenomen uitgaven uit de Ontwerpbegroting bevat deze brief één wijziging die nog niet in de Ontwerpbegroting is verwerkt. Het budget van de regionale publieke omroep wordt in lijn met de wettelijke indexatie van de rijksmediabijdrage geïndexeerd met de groei in het aantal huishoudens. Tabel 2 bevat de uitgaven en beschikbaar budget voor 2023. Het saldo van de uitgaven en het beschikbare budget wordt toegevoegd of onttrokken aan de Algemene Mediareserve (AMr).

Tabel 2. Uitgaven mediabegroting 2023

Totaal uitgaven volgens de rijksbegroting 2023 exclusief de post «Dotatie/ onttrekking Algemene Mediareserve» X € 1.000,-	1.121.088
Mutatie i.v.m. huishoudensindexbedrag 2023 voor de Regionale publieke omroep	848
(A) Totale uitgaven mediabegroting	1.121.936
(B) Totaal beschikbaar budget	1.168.508
(B) – (A) Mutatie Algemene Mediareserve	46.572

1.4. Algemene Mediareserve

De AMr kan op grond van artikel 2.166 van de Mediawet 2008 gebruikt worden voor de opvang van dalende Ster-inkomsten, voor bijdragen in reorganisatiekosten als gevolg van overheidsbesluiten en voor financiering van de door het Commissariaat aan te houden rekening-courantverhouding voor betalingen aan de instellingen. De AMr vervult hiermee een belangrijke rol in de bekostigingssystematiek van de mediabegroting. Het saldo van de beschikbare middelen en voorgenomen uitgaven op de mediabegroting uit tabel 2 en de directe inkomsten en uitgaven uit de AMr bepalen de totale verwachte mutatie in de AMr. Tabel 3 laat de verwachte ontwikkeling van de AMr zien voor 2022 en 2023. De verwachte mutaties zijn nader toegelicht in bijlage 1 van deze brief.

Tabel 3. Verwacht liquiditeitssaldo van de Algemene Mediareserve

Bedragen in € 1.000	2022	2023
<i>Beginstand liquiditeitssaldo Algemene Mediareserve (jaar T)</i>	89.417	149.923
Saldo van alle (verwachte) mutaties	60.506	41.446
Liquiditeitssaldo Algemene Mediareserve (ultimo jaar T)	149.923	191.369

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de AMr bij gelijkblijvende uitgaven aan het einde van 2023 naar verwachting gevuld is met ruim € 191 miljoen. In 2022 en naar verwachting ook 2023 doet zich het tegenovergestelde voor van de situatie in 2018, toen de AMr door tegenvallende Ster-inkomsten zelfs leeg dreigde te raken. Door de huidige conjuncturele situatie en de ontwikkelingen op de markt voor spotzending zijn de Ster-inkomsten hoger dan oorspronkelijk was ingeschat.

Ik ben hierover met de NPO en de Ster in gesprek. Ik wil enerzijds bewaken dat de uitgaven aan de landelijke publieke omroep meerjarig gegarandeerd blijven, en tegelijkertijd borgen dat beschikbaar budget voor mediabeleid doelmatig wordt besteed aan de doelen waar het voor bestemd is en niet onnodig op de plank blijft liggen. Voorwaarde hierbij is uiteraard dat eventuele inzet van deze middelen past bij de wettelijke kaders die gelden voor de AMr en de Ster-inkomsten. Het gaat daarbij in eerste instantie om ruimte voor incidentele uitgaven. De inschatting van de meerjarige ontwikkeling van de Ster-inkomsten door de Ster biedt geen ruimte voor structurele verhoging van het budget van de landelijke publieke omroep.

Hoofdstuk 2. Stand van zaken uitvoering mediabeleid

In de hoofdlijnenbrief heb ik beschreven welke beleidsdoelen het kabinet voor het mediabeleid voor ogen heeft en waarin het kabinet de komende jaren wil investeren.

2.1. Adviescollege landelijke publieke omroep.

Het adviescollege dat zal adviseren over erkenningscriteria voor de landelijke publieke omroepen is in september gestart. In december komt het adviescollege met een kadernotitie die met uw Kamer zal worden gedeeld. In deze notitie wordt onder andere ingegaan op de uitgangspunten die het college hanteert en op het plan van aanpak richting het definitieve advies dat in de zomer van 2023 zal verschijnen.

In het tweeminutendebat over de hoofdlijnenbrief media op 6 oktober 2022 is de motie van de leden Mohandis en Westerveld ingediend⁵. Over de afdoening van deze motie wordt u in een separate brief geïnformeerd.

2.2. Versterking lokale publieke omroep.

In het coalitieakkoord (Bijlage bij Kamerstuk 35 788, nr. 77) staat de opdracht om de lokale publieke omroepen te versterken. De uitwerking wordt samen met de sector en andere belanghebbende partijen vormgegeven. Er wordt gewerkt aan een gedeeld belang: een sterke en onafhankelijke lokale publieke omroep, en daarmee een versterking van de lokale democratie. Om de sector zo goed mogelijk op de veranderingen voor te bereiden kunnen publieke omroepen aanspraak maken op financiering om de eigen organisatie te professionaliseren. Ik bevorder samenwerking zowel tussen lokale omroepen als tussen de omroepaglen.

⁵ Kamerstuk 32 827, nr. 257.

Zoals ik uw Kamer heb toegezegd in het debat over de hoofdlijnenbrief media (Handelingen II 2022/23, nr. 9, item 4), ontvangt uw Kamer in december een brief met de stand van zaken. De Kamer heeft mij ook gevraagd een overzicht te geven van de ingezette stimuleringsmaatregelen en in te gaan op de concurrentiepositie van met name private lokale online media. Onderstaande tabel 4 geeft dit overzicht.

Uit onderzoek van het Commissariaat naar lokale nieuws- en informatievoorziening⁶ blijkt dat mensen die op zoek zijn naar lokaal nieuws nog altijd eerst uitkomen bij kranten en omroepen. Online is voor de lokale media nog een wereld te winnen, zeker als het gaat om het bereiken van jongeren. De publieke omroepen hebben een wettelijke taak om te zorgen voor een goed media-aanbod zonder invloeden van commercie of de overheid, en worden daarvoor ook gefinancierd. Het is dan ook de bedoeling dat ze het nieuws via het kanaal brengen waar het publiek het nieuws verwacht.

Ik sta voor een vitaal mediabestel dat ook lokale private media omvat. Daarbij zie ik dat er voor de plannen van private mediaorganisaties financieringsmogelijkheden bij lokale overheden, het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek en (regionale) mediafondsen zijn. Vanuit mijn verantwoordelijkheid als Staatssecretaris richt ik mijn beleidsinterventies en investeringen op de publieke omroep. Daarbij stel ik vast dat de financiering van de lokale publieke omroep niet in lijn is met die van de andere lagen in het publieke bestel. Mijn inzet is daarom dat met de investeringen het lokale media-aanbod als geheel versterkt wordt.

De versterking van de lokale omroeplaag volgt expliciet vanuit het coalitieakkoord. De in 2022 gestarte regeling «Professionalisering lokale publieke omroepen» biedt deelnemende omroepen de mogelijkheid zich journalistiek te professionaliseren. Op welke wijze zij dit doen en welke uitzendkanalen dit betreft, bepalen zij grotendeels zelf.

Tabel 4. Overzicht regelingen en bedragen lokale omroepen in 2022

<i>Regeling</i>	<i>Bedrag in 2022</i>	<i>Voor wie?</i>
Professionalisering lokale publieke omroepen	€ 6.010.000,-	Lokale publieke omroepen
Stimuleren van innovatie in onderzoeksjournalistiek	€ 710.000,-	Private en publieke nieuwsmedia
Samenwerkingsproject NOS/RPO/NLPO	€ 4.125.000,- (looptijd juli 2022-juni 2023)	NOS, regionale en lokale publieke omroepen
Trainingen en opleidingen door de NLPO	€ 500.000	Lokale publieke omroepen
Stimuleren van innovatie in lokale journalistiek	€ 460.000,-	Private en publieke lokale nieuwsmedia

2.3. Versterking onderzoeksjournalistiek

Kwalitatief hoogstaande, kritische en onafhankelijke onderzoeksjournalistiek is nodig om de onderste steen boven te krijgen. Sinds een aantal jaren maakt het kabinet werk van het ondersteunen van deze vorm van journalistiek. In 2022 ben ik doorgegaan op de weg die door het vorige kabinet is ingeslagen door het bestaande budget voor onderzoeksjourna-

⁶ Zie voor dit rapport: <https://www.cvdm.nl/sites/default/files/files/Rapport%20De%20staat%20van%20de%20lokale%20informatievoorziening%202022.pdf>.

listiek (à € 4,9 miljoen) te verhogen met aanvullend budget vanuit het huidige coalitieakkoord. Deze aanvullende middelen bedroegen in 2022 € 2,4 miljoen en in 2023 € 3,7 miljoen.

Met dit geld blijven het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek (hierna: SvdJ) en het Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten (FBJP) inzetten op hun succesvolle activiteiten die zij in de afgelopen jaren hebben opgezet. Projectsubsidies aan individuele journalisten, beurzen voor talentontwikkeling van ervaren journalisten en traineeships voor jonge onderzoeksjournalisten worden voortgezet. Een beginnende onderzoekscultuur op lokale en regionale redacties wordt aangejaagd en de financiële basis van redacties met onderzoeksjournalistiek als primaire taak wordt structureel versterkt.

Het geld wordt in 2023 niet alleen ingezet voor het voortzetten en uitbreiden van bestaande activiteiten. Ik ben samen met het SvdJ, het FBJP en de sector in gesprek over verschillende plannen voor 2023. Deze plannen dienen een aantal doelen. Zo wordt er (nog) meer ingezet op het versterken van de onderzoeksjournalistiek op lokaal en regionaal niveau. Met name daar staat de onderzoeksjournalistiek onder druk als gevolg van veranderingen in het medialandschap zoals digitalisering, maar ook vanwege de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt. Een ander doel is het betrekken van de sector bij het scherp krijgen van vraagstukken en knelpunten in de onderzoeksjournalistiek. Op deze manier kunnen gericht nieuwe interventies ingezet worden, bijvoorbeeld een (nieuwe) subsidie-regeling of investeren in begeleiding en onderzoek. Voor het inventariseren van vraagstukken en knelpunten wordt gewerkt met zogenoemde «calls». Er worden door teams met deelnemers van SvdJ, FBJP en de sector vragen in de sector uitgezet. Met de input die wordt opgehaald worden vervolgstappen uitgedacht. Een eerste call wordt nog voor het WGO Media uitgezet en zal gaan over drempels die men ziet om met onderzoeksjournalistiek te beginnen, dan wel om door te gaan met onderzoeksjournalistiek. Deze en meer calls worden in ieder geval tot eind dit jaar en in de eerste helft van 2023 uitgezet.

Veiligheid journalisten

In mijn «Plan van aanpak persvrijheid en persveiligheid» van 29 juni jl.⁷ heb ik uw Kamer, samen met de Minister van Justitie en Veiligheid (hierna: JenV), een overzicht gegeven van zowel lopend beleid als nieuwe maatregelen om de persvrijheid en persveiligheid in Nederland te versterken. In deze brief heb ik uw Kamer toegezegd om u voorafgaand aan de begrotingsbehandeling media over de voortgang van het plan informeren. Hieronder volgen de relevante updates.

Ten aanzien van PersVeilig en het Flexibel Beschermingspakket Freelancers is het ingezette beleid van de Minister van JenV en mijzelf om beide projecten ook de komende jaren te blijven steunen kracht bijgezet door de motie van het lid Sjoerdsma c.s. over een structurele financiering.⁸ Het komende jaar kijken wij hoe wij deze financiering inzetten. Daarbij betrekken wij de nog uit te voeren evaluatie van PersVeilig en het Flexibel Beschermingspakket Freelancers en de gesprekken met werkgevers over hun inzet.

Het Netwerk Mediawijsheid heeft een plan opgeleverd om vanaf 2023 meer te doen aan bewustwording over de positie van journalisten in de democratie. De invloed van het eigen gedrag van mensen komt hier

⁷ Kamerstuk 31 777, nr. 33.

⁸ Kamerstuk 32 827, nr. 254.

nadrukkelijk aan bod, waarbij mensen worden gestimuleerd om online meer pro-sociaal gedrag te vertonen. Het Netwerk organiseert in 2023 een burgerraadpleging, met de centrale vraag: hoe kan de actieve en passieve betrokkenheid van de burger bij de journalistiek vergroot worden en hoe kan daarmee de journalistiek beter beschermd worden? Deze input wordt gebruikt om de meest effectieve interventies toe te kunnen passen.

Het kabinet wil, vooruitlopend op de inwerkingtreding van de Digital Services Act (DSA) in 2024, werk maken van een goed functionerend systeem voor meldingen om online intimidatie van journalisten tegen te gaan. Het is van belang dat alle betrokken spelers hier hun verantwoordelijkheid in nemen. Zoals aangegeven in de brief organiseer ik een rondetafelgesprek met de deelnemers aan PersVeilig en relevante sociale mediaplatforms om te bespreken welke interventies effectief kunnen zijn om online intimidatie van journalisten tegen te gaan.

Wat betreft onderzoeken en monitoren ben ik geïnteresseerd in de uitkomsten van het aangekondigde onderzoek van PersVeilig naar de bedreiging van vrouwelijke journalisten. Ik zal deze uitkomsten, voorzien voor begin december, bestuderen en bezien wat mogelijke beleidsacties zijn.

In navolging van het Plan van aanpak heb ik met het Commissariaat voor de Media gesproken over de opdracht om een monitoringsmodel te ontwikkelen om de pluriformiteit op de nieuwsmarkt te volgen. Een van de besproken zaken is het betrekken van relevante (sector)partijen bij het ontwikkelen van een dergelijk model. De opdracht heb ik inmiddels aan het Commissariaat uitgevraagd. Ik wacht met interesse de uitkomsten af.

2.4. Een sterke, weerbare en creatieve Nederlandse mediasector

Cultureel audiovisueel aanbod

Op 18 juli 2022 heb ik uw Kamer geïnformeerd over mijn aanpak voor een sterk en zichtbaar Nederlands cultureel audiovisueel aanbod (films, series en documentaires).⁹ Op 18 juli jl. is ook het wetsvoorstel tot wijziging van de Mediawet 2008 in verband met het invoeren van een investeringsverplichting ten behoeve van Nederlands cultureel audiovisueel product¹⁰ aan uw Kamer aangeboden. Op 4 oktober jl. heeft uw Kamer daar verslag over uitgebracht. Op 8 november 2022 heeft uw Kamer de nota naar aanleiding van het verslag ontvangen zodat hopelijk spoedig overgegaan kan worden op behandeling van dit wetsvoorstel in uw Kamer.

Zoals ik ook in mijn Meerjarenbrief cultuur heb aangegeven blijf ik het speelfilmconvenant ondersteunen door jaarlijks via het Coproductiefonds Binnenlandse Omroep (CoBo) en de NPO € 4,9 miljoen beschikbaar te stellen. Deze investering maakt het mogelijk om in lijn met de afspraak uit de Prestatieovereenkomst 2022–2026 18 Nederlandse speelfilms eerder en langer te kunnen uitzenden op de kanalen en platforms van de NPO.

Samenwerking Nederlandse mediasector

In het debat over mijn hoofdlijnenbrief Media van afgelopen 6 juli 2022 (Kamerstuk 32 827, nr. 250) heb ik toegezegd uw Kamer over de opzet en voortgang van initiatieven rond publiek-private samenwerking te zullen informeren. Op 8 september heb ik gesproken met de deelnemers aan de Samenwerkingsagenda Nederlandse Mediasector. De bijeenkomst en de

⁹ Kamerstukken 32 827 en 32 820, nr. 249.

¹⁰ Zie voor dit wetsvoorstel en de bijbehorende stukken Kamerstuk 36 176.

mediatafels hebben eraan bijgedragen dat men elkaar inmiddels goed weet te vinden waar het gaat om het opzetten van samenwerkingsprojecten. Dit blijkt onder andere uit de recent gepresenteerde innovatieagenda van de mediasector.¹¹ Ik heb met de deelnemers enkele thema's geïdentificeerd die de sector raken waarover ik met hen door zal praten omdat gezamenlijk overleg meerwaarde heeft. In dit verband heeft ook een informatiesessie plaatsgevonden over de EU Media Freedom Act die op 16 september gepubliceerd is.¹²

Naar aanleiding van de motie van de leden Van Strien en Sjoerdsma¹³ ben ik in gesprek met de partijen over NLZiet. Ik zal uw Kamer begin 2023 per brief informeren over de uitkomst van deze gesprekken. In deze brief zal ik u ook informeren over de uitkomsten van mijn gesprekken met de NPO rond het openstellen van NPO Luister zoals mij gevraagd is te doen in de motie van het lid Westerveld¹⁴.

Beeld & Geluid

Conform de opgave in het regeerakkoord span ik mij in om het «Geheugen van Nederland» te realiseren door het archiefmateriaal van het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid (hierna: Beeld & Geluid) af te kopen en zoveel mogelijk rechtenvrij beschikbaar te stellen. Hierdoor kan Beeld & Geluid nog beter bijdragen aan het «Geheugen van Nederland», door beelden en verhalen uit digitale collecties van verschillende erfgoedinstellingen samen te brengen en aan het publiek te presenteren. Ik stel hiervoor een incidenteel bedrag van € 10 miljoen voor 2023 en 2024 beschikbaar en een structureel bedrag van € 1 miljoen vanaf 2025.

Op dit moment ben ik in overleg met Beeld & Geluid over een voorstel hiervoor, waarbij als eindresultaat wordt voorzien in een online publieksvriendelijke website met een rijkdom aan iconisch en historisch radio- en beeldmateriaal dat door een ieder thuis kan worden doorzocht en afgespeeld. Het bouwen van een dergelijke website en het vullen daarvan met zoveel mogelijk rechtenvrij archiefmateriaal heeft veel voeten in de aarde. Het gaat hierbij om het selecteren van het materiaal op zodanige wijze dat het publiek hier ook bij wordt betrokken en het onderzoeken en afkopen van de rechten op dat materiaal. Daarnaast moet de benodigde architectuur en infrastructuur worden aanbesteed en ontworpen, voor het online beschikbaar maken van het materiaal op een manier die aansluit bij de behoeften van de gebruikers en de omvang van de collectie. De website zou daarom op zijn vroegst in 2025 kunnen worden opgeleverd. Ik verwacht uw kamer in de eerste helft van 2023 nader te kunnen informeren over dit voorstel en de bijbehorende planning.

Hoofdstuk 3. Landelijke publieke omroep

Dit hoofdstuk gaat eerst in op de financiën rond de landelijke publieke omroep. In dit hoofdstuk behandel ik verder een aantal inhoudelijke onderwerpen met betrekking tot de landelijke publieke omroep.

¹¹ Om oplossingen te vinden voor de grote uitdagingen waar de mediasector mee te maken heeft, zijn 15 grote mediabedrijven een samenwerking gestart. Ze hebben een gezamenlijke innovatieagenda opgesteld met de pijlers: Decentrale data, Nieuws en informatie en Content en productie. Voor meer informatie zie: <https://mediaperspectives.nl/project/innovatieagenda>.

¹² Zie voor het voorstel van de Europese Commissie: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52022PC0457&from=EN>.

¹³ Kamerstuk 32 827, nr. 266.

¹⁴ Kamerstuk 32 827, nr. 258.

Begin dit jaar is de nieuwe concessieperiode voor de landelijke publieke omroep van start gegaan. In het concessiebeleidsplan 2022–2026 heeft de NPO zijn plannen en visie laten zien voor een toekomstgerichte publieke omroep die klaar is voor de uitdagingen van deze tijd. Voor de nieuwe concessieperiode zijn erkenningen verleend aan de omroepen, waaronder twee nieuwe aspiranten, en is een nieuwe prestatieovereenkomst met de NPO afgesloten.

3.1. Budget Landelijke publieke omroep

Op grond van de Mediawet kan de landelijke publieke omroep een beroep doen op het zogenaamde minimumbudget dat voorafgaand aan het begin van iedere erkenningsperiode wordt vastgesteld. Aan de landelijke publieke omroep moet minimaal het minimumbudget worden verstrekt. Het minimumbudget voor 2023 bedraagt € 831,1 miljoen. Tabel 5 laat het totale budget zien dat aan de landelijke publieke omroep wordt verstrekt. Het totaal vast te stellen budget aan de landelijke publieke omroep inclusief het budget aan de Stichting Omroep Muziek (SOM) voor 2023 bedraagt € 884,8 miljoen. Dit bedrag wordt in het lopende jaar nog bijgesteld met de wettelijk verplichte indexatie met de consumentenprijsindex 2023. Het totaalbedrag dat aan de landelijke publieke omroep wordt toegekend is hoger dan het wettelijk verplichte minimumbudget. Het verschil wordt verklaard doordat in 2022 niet wettelijk verplichte indexatie aan het budget is toegevoegd en door de toevoeging van middelen uit het coalitieakkoord voor onder andere de vervroegde en langere beschikbaarheid van speelfilms op de NPO.

Tabel 5. Minimumbudget en vast te stellen budget landelijke publieke omroep.

Bedragen in € 1.000	2023
<i>Budget landelijke publieke omroep inclusief CoBO volgens de Rijksbegroting¹</i>	861.504
<i>Productiekosten en voorfinanciering rechtentaankoop grote sportevenementen EK, WK en OS (dekking vanuit AMr)</i>	5.125
<i>Stichting Omroep Muziek (SOM)</i>	18.187
Totaal vast te stellen budget landelijke publieke omroep inclusief budget SOM en inclusief incidentele bijdragen vanuit de AMr	884.816

¹ Aandeel minimumbudget 2023 bedraagt € 831,145 miljoen.

Advies Commissariaat voor de Media over de NPO-begroting

Het Commissariaat heeft conform zijn wettelijke taak de begroting van de NPO voor de uitvoering van de taakopdracht door de landelijke publieke omroep beoordeeld. De volledige beoordeling van de begroting is als bijlage bij deze brief gevoegd. Het Commissariaat is in zijn beoordeling kritisch op de begroting van de NPO. Samengevat concludeert het Commissariaat dat in de begroting onvoldoende centraal staat en onderbouwd wordt welke keuzes worden gemaakt bij de verdeling en inzet van de middelen en waarom die keuzes worden gemaakt.

Ik neem het commentaar van het Commissariaat serieus en ik ga hierover afspraken maken met de met de raad van bestuur van de NPO. Omdat er sprake is van een overgangsfase betrek ik hierbij ook de vraag wat de overstap naar sturing op het niveau van genres en integraal programmeren betekent voor de huidige wettelijke eisen die aan de begroting van de NPO worden gesteld. De afspraken zijn gericht op de begroting 2024, zodat die begroting helder is over de keuzes die bij de uitvoering van de publieke taakopdracht en de voorgenomen inzet van de middelen worden gemaakt, en de doelen die daarmee worden beoogd. Dat past ook bij de

afspraken die er eerder tussen NPO, Commissariaat en mijn departement zijn gemaakt over de uitgangspunten die van toepassing zijn op de doelmatigheidssturing door de NPO.

Ik wil dat ook de omroepen bij dit proces worden betrokken. De begroting die de NPO indient heeft betrekking op het gehele bestel en is mede de uitkomst van onderlinge afstemming tussen NPO en omroepen.

3.2. Terugblik 2021 NPO

De terugblik beschrijft wat de NPO en de omroepen het afgelopen jaar hebben gedaan om de doelstellingen die in de begroting staan, te realiseren. Ook laat de terugblik zien in hoeverre programma's voldoen aan publieke waarde als onafhankelijkheid en betrouwbaarheid. Voor een uitgebreide toelichting verwijs ik naar de Terugblik NPO 2021 die als bijlage bij deze brief is toegevoegd.

3.3. Naleving Prestatieovereenkomst NPO 2016–2021

Het Commissariaat heeft gerapporteerd over de naleving van de prestatieovereenkomst in 2021. Voor een uitgebreide toelichting verwijs ik naar de rapportage van het Commissariaat die als bijlage bij deze brief is gevoegd. Het is goed om te zien dat de NPO er in is geslaagd om het overgrote deel (33 van de 34) van de prestatieafspraken te realiseren. De niet gerealiseerde afspraak (het coproduceren van minimaal zes speelfilms) heeft als oorzaak het uitgestelde financieringsbesluit. De coproductie van deze speelfilms zal op een later moment worden ingehaald. Vorig jaar is in de mediabegrotingsbrief al geconstateerd dat de coronacrisis impact had op de NPO en de mate waarin afspraken zijn gerealiseerd. In dat kader zal vanuit coulance het niet realiseren van een afspraak in 2020 of 2021 door mij als niet-toerekenbaar worden aangemerkt, wanneer dit aantoonbaar het gevolg is van de overheidsmaatregelen in verband met de coronacrisis. De NPO is nog altijd bezig met het inhalen van opgelopen achterstanden waardoor de afspraken over meerdere jaren alsnog gehaald kunnen worden.

3.4. Evaluatie werkwijze samenwerkingsomroepen

In december 2021 is uw Kamer geïnformeerd over de afspraken die zijn gemaakt tussen de NPO en de nieuwe samenwerkingsomroepen MAX-WNL, VPRO-HUMAN en AVROTROS-PowNed. Die afspraken zien op de toedeling van garantiebudgetten, de reservesystematiek en wie er vertegenwoordigd is in het video- en audio-overleg. Met alle betrokken partijen is destijds afgesproken de afspraken na een jaar te evalueren. Op basis van gesprekken met zowel de omroepen als de NPO kan ik bevestigen dat alle betrokken partijen zich kunnen vinden in de afspraken uit december 2021 en dat de uitvoering daarvan conform afspraak plaatsvindt. Dit neemt niet weg dat er nog vragen en zorgen leven. Zoals eerder aangegeven zal daarom voor de start van een volgende erkenningsperiode het één en ander in de Mediawet moeten worden gewijzigd om het bestel werkbaar te houden. Dat geldt bijvoorbeeld voor de huidige systematiek waarbij slechts zes omroeperkenningen te vergeven zijn, en aspirant-omroepen die willen doorgroeien naar een voorwaardige erkenning zich verplicht moeten aansluiten bij een bestaande omroep. Dit zou op termijn kunnen leiden tot samenwerkingsomroepen bestaande uit drie of meer omroepverenigingen. Dat komt de beheerbaarheid van het bestel niet ten goede. Omdat het advies van het adviescollege mogelijk van invloed is op de systematiek rondom samenwerkingsomroepen, wacht ik dit advies eerst af. In paragraaf 2.1 heb ik de stand van zaken rond het adviescollege beschreven.

3.5. NPO Regio

Om de kwaliteit op het regionale niveau te versterken is afgelopen jaren gewerkt aan verdere ontwikkeling van relevant, kwalitatief en onderscheidend media-aanbod met een regionaal karakter tussen de landelijke en regionale publieke omroep. Dit heeft geresulteerd in een door een kerngroep van NPO, NOS, RPO, landelijke en regionale omroepen in 2020 uitgewerkt plan waarna NPO Regio op 4 januari 2021 van start is gegaan. Binnen de programmering van de NPO is een regionaal blok, het zogenoemde NPO Regio, geprogrammeerd op werkdagen in de vooravond van 18.00 uur tot 20.00 uur op NPO 2. Het NPO regioblok bestrijkt circa 2 uur, waarvan circa 50 minuten gevuld wordt met bijdragen van regionale omroepen. Dit betreft de input vanuit de regionale omroepen in het NOS Journaal Regio. Aansluitend aan dit journaal vullen de regionale publieke omroepen het blok Noord-Zuid-Oost-West (hierna: NZOW) met de mooiste documentaires, achtergrondprogramma's en persoonlijke verhalen van de regionale omroepen. Dit duurde aanvankelijk 20 minuten, maar is inmiddels verlengd tot ongeveer 40 minuten.

NPO Regio is in april 2022 geëvalueerd. Deze evaluatie is als bijlage bij deze mediabegrotingsbrief 2023 gevoegd.¹⁶ Uit deze evaluatie blijkt dat door de betrokken partijen met groot enthousiasme wordt samengewerkt en dat dit veel moois heeft opgeleverd. Het publiek blijkt het nieuwe regioblok NPO Regio te waarderen. Het marktaandeel van het tijdvak NPO2 18–20 uur in 2021 kwam gemiddeld uit op 8,1 procent (2020 7,1 procent). Verder worden programma's en onderwerpen met een regionale signatuur geconcentreerd aangeboden en zijn deze gemakkelijker (terug) te vinden. Daarnaast is volgens de betrokken partijen de kwaliteit door de krachtenbundeling van NPO, RPO en de regionale omroepen verder toegenomen. De NPO en RPO zullen zich dan ook blijven inzetten om de samenwerking te verdiepen en succesvol te vervolgen.

De kosten van het NOS Journaal Regio worden door de NPO gefinancierd, alsook de coördinatie van NZOW. De regionale omroepen leveren daarvoor fragmenten van reeds op de regionale zenders uitgezonden materiaal aan. De NPO heeft vanaf april € 600.000 vanuit regulier budget extra beschikbaar gesteld voor de productie van nieuwe content door regionale omroepen. Deze middelen stelt de NPO ook in 2023 beschikbaar.

In het recente debat over de hoofdlijnenbrief Media werd er een opmerking gemaakt over financiering van onder meer regionale programmering vanuit de visiebrief van het vorige Kabinet. Ter verduidelijking daarvan merk ik op dat destijds € 15 miljoen is bestemd voor het op peil houden van de programmering bij de landelijke publieke omroep na het wegvallen van een deel van de reclame-inkomsten. Deze € 15 miljoen kan door de landelijke publieke omroep ook worden ingezet voor de afspraken uit de visiebrief over regionale programmering op de landelijke publieke omroep, maar is daar niet voor geoormerkt. Volgens opgave van de NPO wordt in 2022 ongeveer € 30 miljoen aan programma's met een regionaal karakter geprogrammeerd. Omroepen geven bij de intekening aan of een programmavoorstel een regio element bevat zoals bijvoorbeeld de titels «Op zoek naar..» en «Koplopers», maar ook uitzendingen over regionale evenementen zoals de Nijmeegse Vierdaagse.

Ik ben blij met hoe de NPO, RPO en de landelijke en regionale publieke omroepen samen NPO Regio vorm geven. Ook de geluiden die ik uit de kerngroep hoor zijn positief. Met de evaluatie en de (financiële) afspraken die de kerngroep heeft gemaakt over het NPO Regio-blok, vind ik dat er

¹⁶ Zie de bijlage bij deze brief «Evaluatie NPO Regio in 2021» (Hilversum, april 2022).

goede invulling gegeven wordt aan de oorspronkelijke doelstellingen van dit blok. Het is aan de betrokken partijen om dit verder op te pakken en verder invulling te geven middels passende programmering, ook die met een regionaal karakter, zoals ook door de motie van het lid Werner¹⁷ gevraagd wordt. Daarin kunnen betrokken partijen ook de door de gewijzigde motie van het lid Van der Plas¹⁸ gevraagd regionale programmering en regio-diversiteit worden meegenomen. Ik zal uw Kamer op de hoogte houden van de stappen die gezet worden met NPO Regio.

3.6. Beleidsdoorlichting artikel 15 Media

Als bijlage bij deze brief treft u aan het resultaat van de beleidsdoorlichting media zoals ik ook heb toegezegd in het mediadebat van 6 juli 2022, gemaakt door een samenwerkingsverband van de onderzoeksbureaus Kwink en AEF. Dit onderzoek bestaat uit een terugblik op de periode 2014–2020 gemaakt door onderzoeksbureau Kwink groep, en een vooruitblik gemaakt door onderzoeksbureau AEF. De terugblik is een syntheseonderzoek naar doeltreffendheid en doelmatigheid van het mediabeleid met focus op de publiek omroep, op basis van de vragen uit de Regeling Periodiek Evaluatieonderzoek¹⁹. De vooruitblik is mede gebaseerd op een verzoek van de Eerste Kamer om een onafhankelijk onderzoek te laten verrichten naar de duurzame versterking van de publieke omroep, zowel wettelijk als financieel, gelet op het internationale krachtenveld.²⁰

Ik spreek mijn waardering uit voor de gehele beleidsdoorlichting (terugblik en vooruitblik). De terugblik bevestigt nog eens dat de landelijke publieke omroep er in is geslaagd de bezuinigingen van de afgelopen jaren te implementeren: «Ondanks de bezuinigingen blijven de waarden voor publieke waarden en kwaliteit van de programmering van de landelijke publieke omroep op peil, binnen of boven de vastgestelde bandbreedtes» (Kwink, p 34). Tegelijk geven de onderzoekers aan dat verbeteringen mogelijk zijn in de manier waarop de samenhang van alle beleidsinstrumenten in het mediabeleid wordt beschreven, de beschikbaarheid van (evaluatie)onderzoek op onderdelen en de inrichting van de verantwoordingscyclus. Ik vind dit serieuze aanbevelingen waar ik goed naar wil kijken.

Ik wil mijn verdere inhoudelijke beleidsreactie op de beleidsdoorlichting (terugblik en vooruitblik) combineren met mijn beleidsreactie op het advies van het Adviescollege Landelijke Publieke Omroep dat in de zomer van 2023 zal verschijnen. Ik vind dat zinvol omdat er overlap bestaat in de onderwerpen van de beleidsdoorlichting (met name de vooruitblik) en de opdracht van het Adviescollege. Daarnaast gaan enkele opmerkingen van de onderzoekers in de vooruitblik over het onderwerp «due prominence». Ik zal deze meenemen in het vervolg op de resultaten en aanbevelingen van het onderzoek «Prominentie in Beeld» van Dialogic²¹ over het afwegen en organiseren van eventuele passende prominentie zoals beschreven in paragraaf 5.3 van deze brief.

¹⁷ Kamerstuk 32 827, 264.

¹⁸ Kamerstuk 32 827, 270.

¹⁹ Zie voor de Regeling periodiek evaluatieonderzoek: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0040754>.

²⁰ Toezegging aan Eerste Kamerleden Veldhoen (GroenLinks), Pijlman (D66) en Vos (PvdA) ontleend aan Handelingen I 2020/21, nr. 13, item 3 en voortzetting behandeling wetsvoorstel versterking van het toekomstperspectief van de publieke omroep van de vergadering 8 december 2020 (Handelingen I 2022/21, nr. 14, item 3).

²¹ Kamerstuk 32 827, nr. 200 en als bijlage bij deze brief het rapport Validatie begroting landelijke uitrol regionale vensters door onderzoeksbureau Dialogic.

3.7. Bestedingsvrijheid omroepen bij inzet eigen middelen

De motie van het lid Werner²² vraagt om in kaart te brengen hoe omroepen over de vrijheid van besteding van eigen middelen kunnen beschikken om daarmee online te werken aan hun maatschappelijke worteling.

Het aanbieden van content op de omroepportals van de omroepen valt onder de uitvoering van de publieke mediaopdracht. Dat geldt ook wanneer aanbod (deels) wordt gefinancierd met eigen middelen van een omroep. Deze motie raakt daarmee aan de coördinerende taak van de NPO voor de uitvoering van de publieke mediaopdracht. Die taak brengt onherroepelijk met zich mee dat er keuzes worden gemaakt over de inzet van middelen en de plaatsing en verspreiding van media-aanbod. Hoewel ik begrijp dat die keuzes door omroepen als beperkend kunnen worden ervaren wil ik geen afbreuk aan doen aan deze taak van de NPO. Het is aan de omroepen en de NPO om over de keuzes voor inzet van middelen en verspreiding van content in gesprek te blijven en afspraken te maken, en daarbij de balans te bewaken tussen enerzijds pluriformiteit en ruimte voor omroepen om zich te profileren en anderzijds de eenheid, herkenbaarheid, vindbaarheid en doelmatigheid van het geheel. Hieronder licht ik de huidige werkwijze bij de inzet van eigen middelen en de plaatsing van content op de eigen portals van de omroepen toe.

De NPO en de omroepen hebben afspraken gemaakt over het profiel van de omroepportal en de verspreiding en plaatsing van het media-aanbod daarop. Het doel van de omroepportal is het verduidelijken van het omroepprofiel en het versterken van de binding met het publiek dat interesse heeft in de programma's, thema's, missie en identiteit van de betreffende omroep, onder andere door het aanbieden van mogelijkheden tot interactie met het publiek. Concreet betekent dit dat op de omroepportal ruimte is voor:

- verrijking en verdieping bij specifieke titels die via de reguliere intekening zijn toegekend.
- typerende fragmenten van programmatitels gerealiseerd voor de gezamenlijke aanbodkanalen.
- tijdelijke uitlichting van afleveringen van programma's uit het omroeparchief.
- speciaal voor de omroepportal gerealiseerde web-only titels.

De NPO stelt jaarlijks, mede vanuit doelmatigheidsoogpunt, een maximum vast voor de eigen bijdrage die de omroepen kunnen inzetten voor de financiering van bovenstaande invulling van de omroepportal. Dat maximum verschilt per omroep. Voor 2022 is dat maximum vastgesteld op € 4,3 miljoen voor alle omroepen samen.

3.8 Cultuur op de publieke omroep

De gewijzigde motie van de leden Kwint en Westerveld²³ vroeg mij om in gesprek te gaan met de publieke omroep over een betere borging van cultuur geproduceerd door Nederlandse makers en dit mee te nemen in het herstelplan voor de culturele sector. In het herstelplan heb ik € 5 miljoen beschikbaar gesteld voor een vervolg op het eerdere actieplan cultuur op de publieke omroep. De NPO heeft voor de uitvoering daarvan een plan van aanpak bij mij ingediend. Het plan van aanpak bouwt voort op de ervaringen die zijn opgedaan bij de uitvoering van het vorige actieplan, waarbij de nadruk nu vooral ligt op de gidsfunctie van de

²² Kamerstuk 32 827, nr. 263.

²³ Kamerstuk 35 925 VIII, nr. 114.

programmering zodat de programmering eraan bijdraagt dat het publiek weer zijn weg vindt naar de verschillende podia, theaters en musea. Dit doet de publieke omroep samen met de sector, en met een integrale aanpak tussen tv, radio, online en on demand. De coördinatie ligt bij de genremanager cultuur van de NPO. De totstandkoming van de programmering is aan de publieke omroep en de sector maar ik maak wel afspraken over de uitgangspunten bij de uitvoering van het plan, waaronder afspraken over fair pay en fair share voor makers en rechthebbers.

Ook los van het herstelplan is cultuur is een niet weg te denken onderdeel van de programmering op de publieke omroep. Bij de overstap van netmanagement naar genremanagement binnen de landelijke publieke omroep is cultuur daarom één van de genres waarvoor een genreteam is ingericht en een genrebeleidsplan is opgesteld, en waar jaarlijks een genrebudget voor wordt vastgesteld. In het genrebeleidsplan staat naast het publiek ook de culturele sector centraal. De publieke omroep wil van grote betekenis zijn voor makers en artiesten in de Nederlandse cultuursector door een uniek podium te bieden waarmee ze een nieuw of breder publiek kunnen bereiken. In dit kader benoem ik ook graag dat de NPO eerder dit jaar na overleg met de Ntb/Kunstenbond duidelijkere afspraken heeft gemaakt over vergoedingen van artiesten en musici die optreden in programma's van de publieke omroep.

Hoofdstuk 4. Regionale publieke omroep

Hoofdstuk 4 gaat over de regionale publieke omroep. Eerst komt het beschikbare budget aan bod, daarna wordt ingegaan op de prestatieovereenkomst RPO.

4.1. Budget 2023 RPO en regionale omroepen

Op basis van artikel 2.170 lid 2 van de Mediawet en artikel 4a van het Mediabesluit wordt de regionale omroep bekostigd uit de mediabegroting.

In 2023 is voor de RPO en de dertien Regionale Publieke omroepen een bedrag van € 166 miljoen beschikbaar. In tabel 6 staat hoe dat bedrag is opgebouwd en wordt verdeeld over de Stichting RPO en de regionale publieke omroepen.

Tabel 6. Vast te stellen budget regionale publieke omroep.

Bedragen in € 1.000	Totaal beschikbaar
<i>Totaal beschikbaar budget volgens de rijksbegroting 2023</i>	162.353
Huishoudensindexbedrag 2023	848
Werk aan Uitvoering (WaU)	2.800
Totaal vast te stellen budget Regionale publieke omroep	166.001
Stg. RPO inclusief WaU-middelen	4.637
Regionale publieke omroepen	161.364

De RPO heeft een sluitende begroting ingediend voor zijn werkzaamheden als stichting in 2023.

De begroting van de regionale omroepen bestaat naast de bijdrage van OCW van € 161,4 miljoen ook uit eigen inkomsten van € 28 miljoen, waarvan de reclame-inkomsten de belangrijkste zijn. Deze inkomsten blijven stabiel ten opzichte van de begroting 2022.

De RPO en alle regionale publieke omroepen hebben hun begroting voor 2023 tijdig ingediend bij het Commissariaat. Het Commissariaat heeft de begrotingen van de RPO en de dertien regionale publieke omroepen beoordeeld. De begrotingen voldoen aan het voorgeschreven model in de Mediaregeling 2008²⁴. Het Commissariaat concludeert dat de regionale publieke omroepen een grote stap hebben gezet in de uitwerking van de gezamenlijke doelstellingen. De RPO heeft in zijn activiteitenplan voor 2023, net als in 2022, maatregelen opgenomen die de doelmatige inzet van middelen bij de RPO en de individuele regionale publieke omroepen moet bevorderen. De RPO heeft echter niet duidelijk in de begroting opgenomen welke maatregelen of in welke mate deze maatregelen al eerder zijn toepast en ook niet de beoogde resultaten ervan. Tevens merkt het Commissariaat op, net zoals vorig jaar, dat de toelichting op de begrote baten en lasten nog steeds onvoldoende inzicht geeft in de koppeling tussen de activiteitenplannen en de (ingezette) middelen. Ik neem de opmerkingen van het Commissariaat mee in gesprekken met de RPO. De brief van het Commissariaat is als bijlage bij deze brief gevoegd.

4.2. Naleving prestatieovereenkomst RPO

Op grond van artikel 2.60n, eerste en tweede lid, van de Mediawet 2008 sluiten de Minister en de RPO voor de duur van een concessieperiode een prestatieovereenkomst. Op basis van het concessiebeleidsplan maken zij daarin afspraken over de kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen voor het media-aanbod en het publieksbereik van de regionale publieke mediadienst, over maatregelen bij niet naleving en over tussentijdse wijziging in verband met veranderende inzichten of omstandigheden. De prestatieovereenkomst mag geen betrekking hebben op de inhoud van het media-aanbod van de regionale publieke mediadienst.

Aan deze verplichting is gevolg gegeven door de prestatieovereenkomst²⁵ die is gesloten op 17 mei 2021 voor de duur van 2019 tot en met 2025. Afgesproken is dat deze eerste periode geldt als een leerperiode.

De rol van het Commissariaat is dat hij de door de RPO gerapporteerde prestaties verifieert aan de hand van het document «Uitvoering prestatieafspraken RPO». Het Commissariaat concludeert aan welke afspraken wel, ten dele of niet is voldaan. Het Commissariaat rapporteerde voor de eerste keer over de naleving van de prestatieovereenkomst RPO 2020 bij brief van 24 december 2021 aan de Minister van OCW.²⁶ De verificatie van de door de RPO gerapporteerde prestaties kon op dat moment nog niet plaatsvinden aan de hand van het document «Uitvoering prestatieafspraken RPO» omdat dat document toen nog niet gereed was. Er zijn 14 prestatieafspraken opgesteld in de prestatieovereenkomst. Het Commissariaat en de RPO waren eerder overeengekomen dat de RPO over 2020 over 7 prestatieafspraken verantwoording zou afleggen en met ingang van 2021 ook over de 7 resterende prestatieafspraken zal rapporteren. Het Commissariaat kwam tot de bevinding dat er sprake was van een positief beeld en dat de RPO de prestaties zeer serieus neemt en zo goed als met beperkte middelen mogelijk over de prestaties rapporteert.

²⁴ Zie hiervoor bijlage II, behorende bij artikel 9b van de Mediaregeling 2008 <https://wetten.overheid.nl/BWBR0025040>.

²⁵ Zie voor de tekst van de prestatieovereenkomst Stcrt. 2021, nr. 47727.

²⁶ De brief van het Commissariaat van 24 december 2021 over de naleving van de prestatieovereenkomst RPO 2020 is als bijlage bij deze mediabegrotingsbrief gevoegd.

In april 2022 is het document «Uitvoering prestatieafspraken RPO»²⁷ door de RPO, de regionale omroepen en het Commissariaat voor de Media ondertekend. Daarmee is de uitvoering, methodiek en wijze van rapporteren per prestatieafpraak nu ook vastgelegd.

Het Commissariaat rapporteerde over de naleving van de prestatieovereenkomst RPO 2021 bij brief van 30 september 2022.²⁸ Het Commissariaat heeft de gerapporteerde prestaties beoordeeld aan de hand van het document «Uitvoering prestatieafspraken RPO». Het Commissariaat en de RPO waren eerder overeengekomen dat de RPO over het jaar 2021 over 12 prestatieafspraken verantwoording zal afleggen en voor de twee resterende prestatieafspraken in 2022 een pilot zal organiseren. In 2023 zal de RPO over de pilot rapporteren.

Op grond van de beoordeling van de rapportage en de bevindingen tijdens de mondelinge bespreking bij de RPO, stelde het Commissariaat vast dat de RPO volgens de afgesproken manier over de naleving van de prestatieafspraken in 2021 heeft gerapporteerd en dat aan alle afspraken is voldaan. Het Commissariaat kwam tot de conclusie dat de RPO de prestatieafspraken serieus neemt en zo goed als mogelijk over de prestaties rapporteert.

Hoofdstuk 5. Overige onderwerpen

In dit hoofdstuk adresseer ik enkele overige onderwerpen op het gebied van media. Ik noem erin de belangrijkste recente ontwikkelingen en kijk erin vooruit naar komend jaar.

5.1. Mediawijsheid

In 2023 viert Netwerk Mediawijsheid het 15-jarig bestaan. Het kabinet hecht belang aan mediawijsheid en aan een mediawijze samenleving. Een mediawijze burger kan meer dan alleen knoppen bedienen of internet gebruiken, een mediawijze burger kan passief, actief, interactief en effectief omgaan met media. De uitdagingen op dit thema zijn veelzijdig. Het gaat om grote thema's die de hele samenleving aangaan. Denk bijvoorbeeld aan cybercrime, gezondheid, online bedreigingen, racisme, inclusie, desinformatie of de impact van sociale media in onze samenleving.

De kracht van het Netwerk, bestaande uit meer dan 1300 netwerkpartners, ligt op kennisdeling en samenwerking. Zo is er een serious game voor de groepen 7 en 8 in het primair onderwijs, waar ongeveer de helft van alle basisschoolleerlingen aan meedoet. Ook zijn er diverse informatieve websites (www.mediawijsheid.nl of www.hoezomediawijs.nl), met jaarlijks zo'n 400.000 bezoeken. Via goed gewaardeerde netwerkevenementen en inhoudelijke congressen worden netwerkpartners aangemoedigd mee te doen met de missie van het netwerk: «Iedereen mediawijs».

Kinderen en jongeren zijn van oudsher een belangrijke doelgroep voor het Netwerk. Nu steeds meer scholen in het funderend onderwijs aandacht voor mediawijsheid opnemen in hun lesprogramma's, heeft het Netwerk de horizon verbreed naar een volwassen doelgroep.

²⁷ Het document «Uitvoering prestatieafspraken RPO» is als bijlage bij deze mediabegrotingsbrief gevoegd.

²⁸ De brief van het Commissariaat van 30 september 2022 over de naleving van de prestatieovereenkomst RPO 2021 is als bijlage bij deze mediabegrotingsbrief gevoegd.

In 2023 zal het Netwerk een nieuw meerjarenplan indienen. Dat plan vormt de basis voor de jaarplannen de komende jaren. Op korte termijn zal ik beginnen met de evaluatie van het Netwerk, met de bedoeling dat de aanbevelingen en lessen uit de evaluatie tijdig betrokken kunnen worden bij het meerjarenplan. De evaluatie zal ook naar de Kamer worden gestuurd.

5.2. Nederlands Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media (NICAM)

Het NICAM is het instituut achter het Kijkwijzersysteem. Het NICAM verzorgt de trainingen voor codeurs en voorziet in informatie over de classificaties van films, tv-programma's en sinds korte tijd ook content van video-uploaders.

In 2020 zijn in de Mediawet bepalingen opgenomen voor video-uploaders. Het Commissariaat heeft daarna gewerkt aan een beleidsregel, waarin onder meer de definitie van video-uploader is afgebakend. Deze video-uploaders moeten rekening houden met de mogelijke schadelijkheid van hun content voor minderjarigen.

Het NICAM is bezig met het uitvoeren van een onderzoek naar de beste werking van het Kijkwijzersysteem op alle platforms. Momenteel verschillen de videoplatformdiensten in de manier hoe een video wordt geüpload. Dat heeft gevolgen voor de wijze waarop de classificatie voor de eindgebruiker (minderjarigen en opvoeders) zichtbaar is. Door nu goed te onderzoeken hoe dat voor de uploader en eindgebruiker zo goed mogelijk kan worden weergegeven, kan de impact van de Kijkwijzer in het onlinedomein zo groot mogelijk zijn. OCW heeft projectsubsidie verleend om dit onderzoek mogelijk te maken.

5.3. Stand van zaken beleidsreactie op het rapport «Prominentie in beeld»

Tijdens het mediadebat van 6 juli 2022 heb ik uw Kamer toegezegd een beleidsreactie te zullen sturen op het rapport van Dialogic «Prominentie in Beeld»²⁹. Dit mede naar aanleiding van een vraag van het lid Werner naar de vindbaarheid van regionale televisiezenders.

Het begrip prominentie gaat over de mate waarin bepaald media-aanbod opvalt, op basis van vindbaarheid (het relatieve gemak voor de gebruiker om wanneer de gebruiker zoekt toegang te krijgen tot media-aanbod) en zichtbaarheid (de mate waarin de gebruiker het aanbod in beeld krijgt zonder actief te zoeken). In de EU Audiovisuele Mediadiensten Richtlijn (EU 2018/1808) is opgenomen dat lidstaten maatregelen kunnen nemen om passende prominentie voor audiovisuele mediadiensten van algemeen belang te waarborgen. De mogelijkheden hiertoe worden de laatste jaren verkend door verschillende EU-lidstaten, en zo ook door Nederland.

De studie constateert dat in de huidige marktsituatie de zenders NPO 1, 2 en 3 evenals NPO Start momenteel de facto prominent zijn in de Elektronische Programma Gids van een TV/Smart TV (dit als uitkomst van onderhandelingen van de NPO met de distributeurs), en dat het logisch is om eventuele beleidsinterventies om passende prominentie te verkennen daar waar knelpunten zijn vastgesteld of in de toekomst worden verwacht.

De studie geeft drie beleidsopties in overweging:

²⁹ Zie voor dit rapport: Kamerstuk 32 827, nr. 233.

1. Om de mogelijkheid te verkennen om passende prominentie te organiseren voor regionale publieke omroepzenders en de NPO themakanalen omdat de vindbaarheid minder goed is dan van NPO 1, 2 en 3;
2. Om in passende prominentie te voorzien voor alle publieke mediadiensten (zenders en apps), aangevuld met commerciële mediadiensten die zijn aangemerkt als van algemeen belang. Deze optie wordt op opportuun zodra er weinig meer naar televisiekanalen wordt gekeken (niet-lineair kijken);
3. Tot slot schetst het rapport de optie om passende prominentie te waarborgen voor content van algemeen belang op diensten en programma niveau. Deze optie is relevant wanneer het kijkgedrag vooral op programma's gebaseerd is en niet op televisiekanalen, waar de eerste ingang voor de kijker vaak een platform is (content-aggregator).

De studie doet de aanbeveling om mede op basis van het onderzoek nader uit te werken wat de principes en uitgangspunten zouden moeten zijn voor het organiseren van eventuele passende prominentie voor media-aanbod en media-diensten van algemeen belang. Daarbij zijn volgens Dialogic de volgende aspecten van belang: de afbakening van wat content van algemeen belang is, een afweging ten aanzien van de proportionaliteit, juridische haalbaarheid, praktische uitvoerbaarheid, mate van marktinterventie (zo min mogelijk marktverstoring), afdwingbaarheid en keuzevrijheid voor de consument. En op basis daarvan keuzes te maken over de vorm van passende prominentie (kanaal-, app-, programma- of item-gebaseerd). Een aandachtspunt hierbij is dat prominentiemaatregelen voor bepaalde content van algemeen belang ten koste gaan van de zichtbaarheid/vindbaarheid van overige content. Het moet daarom voor zowel marktpartijen als de consument helder zijn waarom eventueel voor prominente zichtbaarheid/vindbaarheid van bepaalde content van algemeen belang wordt gekozen.

Dialogic concludeerde dat de vindbaarheid van het media-aanbod van de landelijke publieke omroep (TV en online) nu ruim voldoende is. Ook tussen verschillende leeftijdscategorieën is hier weinig verschil in. Het gemak waarmee media-aanbod van de regionale publieke omroep wordt gevonden (vanwege de lagere zenderpositie) is minder groot, maar beoordeel ik wel als voldoende. Tussen de 45–80% van de ondervraagden kan het aanbod van de NPO namelijk heel gemakkelijk of gemakkelijk vinden en tussen de 30–60% van de ondervraagden voor de RPO afhankelijk van het apparaat van eerste ingang, waarbij de televisie de hoogste scores oplevert en de smartphone/tablet de laagste)³⁰.

Op basis van de conclusies van dit onderzoek vind ik het niet opportuun om op korte termijn prominentie maatregelen te overwegen die gericht zijn op het vergroten van de vindbaarheid van de NPO en de RPO in de lineaire en online omgeving, temeer omdat de vindbaarheid en zichtbaarheid het aanbod van de regionale omroepen met de start van NPO Regio per 2021 en de intensivering van de samenwerking tussen NOS en regionale omroep reeds is versterkt.³¹

³⁰ Gebruikersonderzoek in opdracht van Dialogic door marktonderzoeksbureau Motivation onder een representatieve steekproef van 1213 consumenten, zie p. 58–59, in: Dialogic, Prominentie in beeld – Verkenning due prominence van audiovisuele media van algemeen belang, 15 juli 2021.

³¹ Kamerstuk 32 827, nr. 200.

In antwoord op de vraag van het lid Werner om afspraken te maken over kanaalnummers van regionale publieke omroepen is in een eerder rapport van Dialogic³² gesteld dat als de regionale omroep verplicht een lage zenderpositie zou moeten krijgen, dat dit dan economische consequenties heeft.³³ De conclusie van mijn ambtsvoorganger was in reactie op dit rapport al, dat de totale kosten niet opwegen tegen de baten en dat het een zeer forse investering vereist in een distributiewijze die niet de distributiewijze van de toekomst is (lineaire televisie). Daarnaast is er weinig tot geen draagvlak bij de distributeurs voor een aanpassing. Ik zie daarom geen aanleiding om hier een andere conclusie aan te verbinden.

Het ontbreekt mij wel aan inzicht in de online zichtbaarheid van verschillende typen media-aanbod voor de consument, waaronder ook het aanbod van de landelijke en regionale publieke omroep. Daarom ben ik van plan om een aanvullend onderzoek uit te laten voeren naar hoe de zogenaamde customer journey online en in een lineaire omgeving verloopt. Dit onderzoek en de resultaten en aanbevelingen uit het rapport Prominentie in Beeld betrek ik bij mijn verdere denkproces naar de toekomst.

5.4. Aankondiging evaluatie evenementenlijst

Voor evenementen van aanzienlijk belang voor de samenleving is een lijst opgesteld van evenementen die áls zij worden uitgezonden in ieder geval uitgezonden moeten worden op een zogenoemd «open televisieprogramma-kanaal». Deze lijst is als bijlage bij het Mediabesluit 2008 opgenomen.³⁴ Naar aanleiding van een wijziging van het Mediabesluit 2008, in werking getreden met ingang van 1 januari 2016, is toegezegd dat binnen acht jaar na de inwerkingtreding van dit besluit een verslag over de doeltreffendheid en de effecten van de evenementenlijst in de praktijk volgt.³⁵ Ik ben in dat kader voornemens in 2023 een evaluatie naar de lijst uit te voeren.

Tot slot

Met deze brief heb ik uw kamer geïnformeerd over de uitwerking van- en aanvulling op artikel 15 uit de OCW-begroting 2023 en de stand van het mediabeleid. Ik kijk uit naar de bespreking ervan met uw Kamer.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
G. Uslu

³² Kamerstuk 32 827, nr. 200 en als bijlage bij deze brief het rapport Validatie begroting landelijke uitrol regionale vensters door onderzoeksbureau Dialogic.

³³ Door de onderzoekers worden de kosten van een vaste zenderpositie geschat op eenmalig tussen de € 5 en € 20 miljoen en jaarlijks € 0,5 miljoen.

³⁴ Zie voor deze evenementenlijst de bijlage behorende bij het Mediabesluit 2008 <https://wetten.overheid.nl/BWBR0025036/2022-01-01#Bijlage>.

³⁵ Zie voor deze toezegging Kamerstuk 32 033, nr. 14.